

אש בגבול הסורי

דממה שררה בכביש. השעה היתה 10 בלילה, מוצאי שבת. גיפ צבאי סורי דהר אל עמדות הגבול, לביקר את שגרתית.

הקצין, הנוסע היחיד מלבד הנהג, קפץ במהירות הבוק מן המכונית לתוך ה"תעלה. שם מצא את עצמו, לתמהונו, בלב יחידה ישראלית. הנהג ניסה להתחמק, נלקח אף הוא בשבי. חיש מהר עלו הלהבות מן הגיפ.

חמשה חתיכים

האש עשתה את שלה. ששה חיילים סוריים עלו על נושאת-נשק, יצאו לעזור ליושבי הגיפ שהתלקח, לדעתם, במקרה. הם נתקלו במחסום, ירדו כדי להסירו, כשלתע נשמעה הפקודה, ב"ערבית: "הרימו ידיים!" קצין ושני חיילים ניסו לפתוח באש, שלשת האחרים צורפו לשני חבריהם. רק עתה החל החלק הקשה ביותר של תפקיד היחידה הישראלית, שחצתה את הגבול ועברה בין המוצבים הסוריים כדי לבצע את המשימה. היה עליה לאזור בין המוצבים, מבלי להתגלות. "יש לי חמשה חתיכים, נחזור הביטה!" קבע המפקד. הנסיגה החלה, כשהשביים פוסעים בשקט עם שוביהם.

רק ברגעים האחרונים של הנסיגה, שארכה חצי שעה, החל האלוטש פועל. "הלו ציפור אחד..." נשמע קולו החד-גוני של הקשר. "הטיול עבר בהצלחה... הבאנו אתנו חמשה אורחים..."

בין קני הסוף

הנסיגה הראשונה נעשה כשירד חבר משק הגורים לבידיקה שגרתית במכון המים, הסמוך לגבול. לפתע הותקף ב"יריות עליידי שלושה סורים, שהסתתרו בין העצים בפרדס אל-כורי המפורסם. הסורים פקדו על הצעיר לעמוד, אך הלה הפיל את עצמו ארצה, ירה כמה יריות באקדחו וזחל לעבר המשק. יחידה ישראית דלקה אחרי הסורים, פצעה שניים מהם. אחד הפצועים טבע בירדן.

בפעם השנייה חזרה יחידה סורית גדולה יותר לשטח הישראלי בסביבות גשר בנות-יעקב, ניסתה לחטוף שומר ישראלי. אולם גם הפעם עלה הנסיון בתוהו: הסורים נתקלו במקרה ביחידה ישראלית, נסוגו מבלי לבצע את משימתם. ביום השלישי שעבר, עם דמדומי ערב, ירד יעקוב מיינקובסקי (21), איש נחיל חסון, לצוד הזיריבקר בשטח קני הסוף והגומא של ביצות החולה. מיינקובסקי הוא ממשק מפלסים, מול רצועת עזה, אולם חבריו נמצאים במשק גונן. הוא חשב להביא טרף לקומוץ במשק זה, חיכה ליד המעין הנמצא כמה מאות מטרים מן הגבול. במקום זה רגילים חוזרי הבר להרוות את צמאונם. אולם לא החזירים הגיחו לעומתו מבין קני הסוף, אלא שלושה חיילים סוריים, ש"פצעוהו ביריות והובילוהו אל מעבר לגבול.

לפי סימני הדם, נאבק מיינקובסקי עם שלושת שוביו, אליהם הצטרפו שני סורים נוספים בקרבת הגבול. היה ברור כי יש רק דרך אחת לשחררו: על-ידי חליפת שבוים.

בין שוחות ונקיקים

היו אלה כמעט מעשי-שיגרה ב"הגבול המגורה ביותר של ישראל. הירדן מהווה למעשה את הגבול ה"טבעי בין שתי המדינות, מדרום לאגם החולה. מעברו המזרחי מוקרת שרשרת הרים גבוהים וחשופים. על הרים אלה, בין שוחות ונקיקים, הבויים מוצביהם של הסורים.

הבונקרים הסוריים נחפרו בלילה, ב"בונקרים

במדינה

העם קול העם

(ראה שער, עמוד 3 ועמודים 6-7)

גבר צעיר-פנים, לבוש מקטורן חום ומכ"נסיים אפורים, ללא עניבה, קפץ בצעדים קלים מן המטוס בלוד. כמו תמיד היתה ה"בעת-פניו חייכנית וקלת-לב, כפני מסקר-מח"לקה שאין לו דאגה בעולם מלבד הצבת ה"משמרות ללילה. אולם לרב-אלוף משה דיין, שהוועק באמצע חופשתו חזרה לארץ, היו אף היו דאגות חמורות ביותר.

יומיים לפני כן הודיע לאינספרס, עתונו היומי החדש של פיאר מנדוס-פראנס, שהוא בעל קשרים מצויינים עם חוגי השלטון, כי דיין בא לצרפת לא רק כדי לבלות את חופ"ש, אלא כדי למשש את דופק הממשלה הצרפתית לגבי עמדתה במקרה שישראל תפ"ח במלחמת-מנע. ידיעה זו הוכחשה, כמובן, על-ידי כל הנוגעים בדבר.

מים שקטים. אותה שעה התחוללה ב"ישראל מהפכה שלא היתה כמותה מאז קום המדינה. המחשבה הלאומית עברה מפסים

לדעת אף לאן לשלחן. האבן הקטנה שנוקרה לאגם השקט גרמה מיד לשטפון. חודי-פוע"לים, מוסדות, עשירים בוודים, הצטרפו. תוך ימים מעטים הפכה קרן-הנשק לעובדה המ"כזית של חיי המדינה.

ספקנים חיפשו את המוח הגאוני שיום פעולה זו, הצליח לתת לה אופי ספונטאני. המיבצע היה יותר מדי טוב. הוא בא בדיוק ברגע הנכון כדי לעשות רושם על שליחי המגבית היהודית שביקרו בארץ, להמריצם למאמץ דומה (וגדול יותר) במולדתם האמ"ריקאית. הוא הוציא ברגע הנכון את הרוח מן המיפרשים האקטיביסטיים של מנחם בגין והיטה את ההתעוררות המלחמתית לאפיקים שקטים. והוא העמיד לחלוטין בצל את דויד בן-גוריון, ששכב חולה בחדרו (ראה להלן).

השאיר את כל הבמה למשה שרת. אולם שום מוח גאוני לא נמצא. השבוע קרה בישראל כאשר קרה בישוב בימי ה"מאבק והמלחמה: הלחץ האדיר, הראשוני, שפרץ מלב העם, הוא שקבע את הקצב. המניינים הרשמיים נחספו עם הורם, בעל כור"חם. לא נשאר להם אלא לתת גושפנקא רש"מית לעובדות שנוצרו בלעדיותם.

מה הלאה? השאלה הגדולה של ה"שבוע נשארה פתוחה: מה הלאה? קרן הנשק תתן תנופה חדשה למאמץ-ה"חימוש הישראלי. מבחינה נפשית החזירה את ימי סתיו 1947. חבורת-האש, קבוצת צעירים השומרים על הווי המדורה הפלמ"חאי, שהו"פיעה באסיפות-התרמה ספונטאניות ברחובות, היתה אופיינית להתפרצות שהזכירה את ליל-הריקודים אחרי קבלת החלטת-א"ו"ם ה"היסטורית. כמעט ודאי שהניצוץ יידלק גם בארצות-הברית, ולמלינוני הלירות הישר"אליות יתוספו מלינוני הדולרים הדרושים לרכישת הציוד בחוץ-לארץ.

אולם החימוש לבדו אינו מוצא מן הסבך. הוא לא יוכל להתחרות עם הרכש המצרי. המקבל את נשקו כמעט חינם, תמורת כותנה חסרת-ערך הנרקבת במחסנים. הנשק דרוש לכל פתרון. אולם אין הוא פתרון כשלעצמו. הסכנה הגדולה של השבוע היתה כי ההת"להבות תאפיל על המחשבה הצלולה. ומעו"לם לא היתה המחשבה הצלולה, העקבית ו"הבלתי-נרתעת דרושה לישראל כמו באוק"טובר, 1955.

ב. ג.

חדר מס' 106

חיילים נחטפו וחטפו, מלינונים זרמו לקרן הנשק, משה שרת מילא את כותרות העתו"נים בנסיעותיו. כל אותה שעה שכב דויד בן-גוריון בפיגמה צבעונית בהירה רחוק ל"מיטתו, כאילו רצה הגורל להוכיח שגם בימי משבר יכולים חיי מדינה להתנהל בלעדיו.

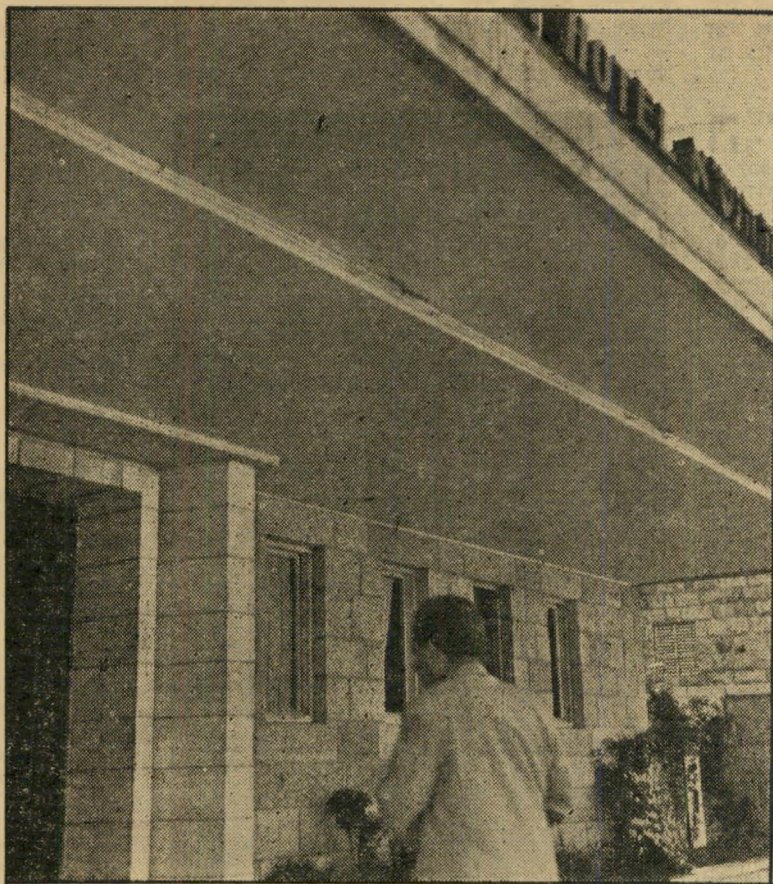
מסך האיפול. חדר מס' 106 של מלון הנשיא שוכן בקומה הראשונה מעל לאר"לם הכניסה, דלתו היא האחרונה משמאל במסדרון הארוך.

לפני שלושה שבועות בלבד חגג המנהיג הקשיש את יום הולדתו ה-69. מכל קצווי הארץ הגיעו פרחים. הנשיא שלח עוגה שטו"חה גדולה, מורכבת מ-70 מדרגות שוקולד, שתולקה על-ידי פולה בן-גוריון בין עובדי המלון.

בבוקר המכריע קם ביג"י. כרגיל ממיטתו, כשהוא לבוש בפיגמה. לפתע מעדו רגליו והוא צנח ארצה.

מאותו רגע ירד מסך של איפול על החדר בבית-המלון. יחד שבועיים לא נכנס ויצא איש, מלבד שני הרופאים, הבת רגנה, נשיא המדינה ומשה שרת. מבול המברקים, המכ"בנים והשיחות הטלפוניות נתקל במחסום ה"היו של פולה בן-גוריון ונתמיה ארגוב, ה"שליש הצבאי. אפילו המלצרים הביאו את האוכל רק לחדר הקדמי, הצפרידי בין דלת מס' 106 לבין חדר-השינה עצמו. שר-המש"פטים, פנחס רוזן, שהופיע כמה פעמים ב"לחית אשתו, נשאר באולם-הקבלה למטה. שום פרטים לא נמסרו לעיתונאים. אפילו חיים שיף, בעל-המשופם של בית-המלון, לשעבר מאסיר-אצ"ל, שתק כדג מטוגן.

תדן מפה. איסול זה לא בא מט"עמים רמואים בלבד. צלם-עיתונות, שביקש לצלם את החדר הקדמי מבלי להיכנס לחדר-השינה עצמו, נתקל בסולה בן-גוריון, לבושה תלוק"צמר כחול מעל לפיגמה, שעטה עליו בשאלה נרגזת: "מה אתה רוצה כאן?"

שרת מבקר את בן-גוריון במלון הנשיא. "אוי, הוא צילם את מוישה!"

של שלום לפסים של מלחמה במלוא הממדים. לא היתה זאת הפעם היסטוריה מלחמתית חולפת. מסוג זו שהציפה את המדינה אחרי רצח מעלה-העקרבים וערב פעולת האנ"יניס. המוח הלאומי החל פועל. חוגי האינטליגנ"ציה, אנשים שקטים ויציבים, בעלי משפחות סולידיות, החלו שואלים את עצמם זו הפעם הראשונה אם יש הכרח במלחמה מונעת, ו"מה הברירה. היו אלה מים שקטים — ומים שקטים חודרים עמוק.

אפילו בכנסת, המקום התלוש ביותר מ"נפש המדינה, הורגש הדבר. גרשום שוקן, שעתונו הארץ היה בימי המאבק והמלחמה המתון ביותר בארץ, הצביע על חוסר-הפת"רון של מתנגדי מלחמת-המנע, רמו שהוא תומך בכיבוש רצועת עזה. אחרי גאום זה העיר מנחם בגין המופתע, שלשל באותו מושב בוויכוח, "רוחות חזרות מנשבות כאן!" שכנו לשולחן במזנון, פרץ ברנשטיין, ניענע בראשו: "כן, כן, נכון!" כעבור שעה קם מנהיג הצ"כ, עד כה אחד מראשי המת"גדים לאקטיביזם, ונאם אף הוא גאום שקבע כי מלחמת-המנע היא אפשרות מעשית.

המוח הגאוני. ההתעוררות ההמונית ביקשה לעצמה פורקן במעשים. פתאום פר"צה מחיק הארמה כסילון לוחט. תחילה תרמו יחידים פה ושם תרומות לקניית נשק, מבלי

עתים משיב להם רועה ישראלי זמר עברי.

אורות באפלה

ההאידיליה הזאת נמחקה בין רגע, כשמגלה תחושה מסתורית ל"כל הנוגעים בדבר כי החלה "מתחוחת". האורות בבית-המכס כבים, החיילים נע"למים, שירי הרועים נדמים. כך קרה בימים האחרונים. תנועת שר"יונים כבדה מורגשת מעבר לגבול. ב"שעות היום הם מבריקים בקרני השמש. באפילת הלילה נשמעת תנועתם ונר"אים אורזותיהם העמומים, כשהם טובבים הלון וחזור. בבונקרים צופים החיילים ה"אל השטח, לאור הורקורים הענקיים ה"מאירים את הסביבה כולה.

החשש הסורי מסני מלחמת-מנע הת"פשט לאורך הגבול. משקיפי א"ו"ם ה"נוסעים לרמשק הקרובה נבדקים בקפ"דנות בלתי-רגילות. התושבים הסוריים ה"גרים למרגלות תל-אל-מותיילה הישר"אלי, שנטשו את בתיהם למחרת פעולת האנ"יניס, טרם חזרו. הבתים ריקים מ"אדם, המטעים משרים מעליהם את הפרי ללא יד מטפלת — סמל עגום וצורבלב למצב כולה.